

فهرست مطالب

سخنی با خواننده.....	۱۱
مقدمه	۱۵

فصل اول: مفاهیم و کلیات

۱. معنا و مفهوم امنیت.....	۲۱
۲. معنا و مفهوم سبک زندگی.....	۲۳
۳. چارچوب نظری و مفهومی امنیت و سبک زندگی در رویکرد اعتدالی فلسفه سیاسی اسلامی.....	۲۸
۴. اسلام و امنیت متعادل.....	۲۹
۵. امنیت مطلوب در اسلام؛ امنیت جامع و شامل.....	۳۰
۶. جایگاه و اهمیت امنیت متعادل در اندیشه و تفکر اسلامی.....	۳۱
۷. ضرورت امنیت و امنیت متعادل در تفکر سیاسی اسلامی.....	۳۲
۱- ۷. امنیت؛ شرط کمال انسان.....	۳۳
۲- ۷. امنیت متعادل شرط پیشرفت مادی و معنوی.....	۳۴
۳- ۷. امنیت یک نیاز عینی و عمومی.....	۳۷

۸. چپستی امنیت و سبک زندگی متعادل در رویکرد اندیشه اسلامی..... ۳۸
- جمع‌بندی ۴۱

فصل دوم: نظریه امنیت متعادل و مؤلفه‌های آن

۱. بنیان‌های امنیت متعادل در فلسفه سیاسی اسلامی ۴۵
- ۱-۱. خدامحوری و حقیقت‌گرایی ۴۵
- ۱-۲. ضرورت وحدت بر زندگی مدنی ۴۹
- ۱-۳. توازن و تعادل ۵۲
- ۱-۴. ماهیت خیر و شری عالم ممکنات ۵۳
- ۱-۵. انسان صاحب حق و خرد ۵۴
- ۱-۶. جامعیت اسلام و حیات طیبه آن ۵۶
۲. معیارهای امنیت متعادل ۵۹
- ۲-۱. حکمت ۵۹
- ۲-۲. شریعت ۶۰
- ۲-۳. رعایت حقوق شهروندان ۶۲
۳. مرجع امنیت متعادل ۶۴
- جمع‌بندی ۷۲

فصل سوم: سبک زندگی اسلامی و تأثیرات آن

بر امنیت متعادل

۱. سبک زندگی اسلامی ۷۵
- ۱-۱. ضرورت و چپستی سبک زندگی اسلامی ۷۵

فهرست مطالب ۷

- ۱-۱-۱. ضرورت سبک زندگی اسلامی..... ۷۷
- ۱-۱-۲. چپستی سبک زندگی اسلامی..... ۷۹
- ۱-۲. الگوها و مؤلفه‌های سبک زندگی اسلامی..... ۸۱
- ۱-۲-۱. توحید در دو الگوی عبودیت الهی و آزادی در فکر و اندیشه انسان..... ۸۲
- ۱-۲-۲. غایت‌مندی و الگوی دو حیات..... ۸۳
- ۱-۲-۳. حق و الگوی شایسته‌سالارانه..... ۸۵
- ۱-۲-۴. حق و الگوی گفتگوی اقناعی..... ۸۶
- ۱-۲-۵. حق و الگوی مطالبه‌عدالانه حقوق مدنی و شهروندی..... ۸۶
- ۱-۲-۶. اعتدال و الگوی تعادل‌بخشی..... ۸۸
- ۱-۲-۷. اعتدال و الگوی سیاست امامت..... ۹۰
- ۱-۲-۸. اعتدال و الگوی محبت‌ورزی..... ۹۲
- ۱-۲-۹. عدالت مدنی و الگوهای رعایت تساوی، تناسب و تکافی..... ۹۳
- ۱-۲-۱۰. عدالت مدنی و الگوی رفاه جامعه..... ۹۴
- ۱-۲-۱۱. عدالت مدنی و الگوی شایسته‌سالاری در نظام مشاغل..... ۹۵
- ۱-۲-۱۲. عدالت مدنی و الگوی شریعت و حدت‌بخشی..... ۹۶
- ۱-۲-۱۳. خدمت با دو الگوی خادم و مخدوم میان دولت و مردم و الگوی حمایتی از اقشار آسیب‌پذیر و محروم..... ۹۷
۲. تأثیرات سبک زندگی اسلامی بر امنیت متعادل..... ۹۸
- تأثیرات سبک زندگی بر امنیت..... ۹۸
- ۲-۱. تأثیرات منفی فقدان سبک زندگی اسلامی بر امنیت..... ۱۰۰
- ۲-۲. تأثیرات ایجابی مثبت سبک زندگی اسلامی بر امنیت..... ۱۰۳
- ۲-۲-۱. الگوی مدیریت سیاسی حق‌محور..... ۱۰۳

- ۲-۲-۲. الگوی شریعت‌محور و اجرای حدود و امنیت متعادل حاصل از آن..... ۱۰۴
- ۳-۲-۲. الگوی سیاست امامت‌محور و امنیت متعادل حاصل از آن..... ۱۰۶
- ۴-۲-۲. الگوی سیاست عدالت و امنیت متعادل حاصل از آن..... ۱۱۰
- ۵-۲-۲. الگوی سیاست تعادلی و امنیت متعادل حاصل از آن..... ۱۱۱
- ۶-۲-۲. الگوی مشارکت فعال سبک زندگی و آگاهانه مردم و امنیت متعادل..... ۱۱۲
- ۷-۲-۲. الگوی شایسته‌گزینی اعتدال‌بخش و انتخاب شایسته..... ۱۱۴
- ۸-۲-۲. الگوی محبت مدنی و امنیت متعادل حاصل از آن..... ۱۱۵
- ۹-۲-۲. الگوی وحدت اجتماعی و امنیت متعادل حاصل از آن..... ۱۱۷
- جمع‌بندی..... ۱۱۸

فصل چهارم: تأثیرات امنیت متعادل بر سبک زندگی

و بر مصرف کالاهای فرهنگی

۱. تأثیرات امنیت متعادل بر سبک زندگی..... ۱۲۱
- ۱-۱. تأثیرات پیشگیرانه امنیت متعادل در سبک زندگی..... ۱۲۵
- ۲-۱. تأثیرات ایجابی امنیت اجتماعی متعادل..... ۱۳۰
- ۳-۱. تأثیرات ایجابی تعالی‌بخشانه امنیت متعادل..... ۱۳۴
۲. نقش امنیت متعادل بر تعادل در مصرف کالاهای فرهنگی..... ۱۴۳
- ۱-۲. مسئله مصرف کالاهای فرهنگی و ضرورت تعادل در آن..... ۱۴۳
- ۲-۲. انسان و نیازهای زیستی مادی و فرا مادی آن..... ۱۴۴
- ۳-۲. تأثیر مراتب نیازهای امنیتی بر مصرف و کیفیت مصرف و نوع آن..... ۱۴۵
- ۱-۳-۲. اوضاع کنونی؛ اوضاع حرص مصرف..... ۱۴۶
- ۴-۲. امنیت متعادل روحی- روانی و مصرف‌گرایی متعادل..... ۱۵۱

۱۵۵		۳. امنیت متعادل و بازتولید سبک زندگی
۱۵۶		جمع‌بندی
۱۵۹		خاتمه و نتیجه
۱۶۷		کتابنامه

نمایه‌ها

۱۷۷		آیات
۱۷۹		روایات
۱۸۱		موضوعات
۱۹۴		اعلام و مشاهیر
۱۹۵		مکان‌ها و تنالگان

سخنی با خواننده

پژوهش در حوزه اندیشه سیاسی از منظر دینی در راستای شناخت مبانی، سرشت و ساختار آن در سال‌های پس از پیروزی انقلاب اسلامی ضرورتی انکارناپذیر یافته است. ژرف‌نگری در مبانی دینی مشتمل بر عقل و آموزه‌های وحیانی و عرف جامعه اسلامی - ایرانی، شرطی اساسی در پویایی پژوهش‌ها برای دستیابی به الگوی مطلوب حکومت اسلامی در دوره جدید است؛ از این‌رو شناخت، بازخوانی، بازنگری و بومی‌سازی مسائل علم و اندیشه سیاسی، جایگاه ویژه‌ای در این پژوهش‌ها دارند.

بی‌گمان قصد اولیه انقلاب اسلامی هدفمندی و ارتقای کیفیت زندگی مؤمنان بر اساس نص اسلامی بود. لازمه تحقق این هدف، تربیت اندیشمندان فراوان و انجام تحقیقات روزآمد، کارآمد و معتبر علمی بود که در این راستا با راهنمایی استادان و همکاری طلبه‌های دانش‌آموخته علوم سیاسی، زمینه شکل‌گیری پژوهشکده علوم و اندیشه سیاسی در سال ۱۳۷۳ فراهم شد. تجربه نو و موفق این پژوهشگران در معرفی بخشی از میراث سیاسی عالمان شیعی و تألیف آثاری مستقل درباره مسائل نوظهور سیاسی، زمینه را برای گسترش فعالیت‌های این مرکز و ارتقای آن به پژوهشکده‌ای مستقل فراهم کرد.

این پژوهشکده در راستای ایفای رسالت خود، تولیدات پژوهشی فراوانی را به

جامعه علمی عرضه کرده است؛ از آن جمله می‌توان به تألیف، تصنیف و ترجمه ده‌ها کتاب در حوزه اندیشه سیاسی اسلام اشاره کرد. چشم‌انداز آینده این پژوهش‌کنده تبدیل شدن به مرجعی علمی در اندیشه سیاسی - دینی است تا بتواند با گردآوری مهم‌ترین تلاش‌ها و اندیشه‌ها به بسیاری از علاقه‌مندان این حوزه، خدمات علمی مؤثری را عرضه کند.

مراحل تصویب موضوع کتاب حاضر در میز نظام قطب اخلاق و خانواده انجام شده و در آن، سه هدف اساسی مطرح نظر است: یکی تبیین نظریه امنیت در رویکرد فلسفه سیاسی اسلامی و ویژگی تعادل بخشی آن است. دیگری بررسی رابطه تأثیر و تأثری نظریه امنیت اسلامی در رهیافت تعادل بخش آن (نرم و سخت / روانی، اجتماعی و فرهنگی) با سبک زندگی است. سوم بازتولید نظری امنیت فرهنگی در بستر سبک زندگی اسلامی است؛ یعنی متناسب با چنین سبکی، امنیت به‌ویژه با ماهیت فرهنگی، بازتعریف شود. این اثر برای بهره‌مندی دانشجویان عزیز و طلبه‌های محترم علوم دینی و دیگر علاقه‌مندان به مباحث امنیت و سبک زندگی تهیه شده است. امید است افزون بر جامعه دانشگاهی و حوزوی، علاقه‌مندان دیگر نیز از آن بهره‌مند شوند.

پژوهش‌کنده علوم و اندیشه سیاسی لازم می‌داند از تلاش‌های مؤلف محترم مرتضی یوسفی‌راد، ناظر محترم سیدکاظم سیدباقری، ارزیابان محترم آقایان بهرام دلیر و احمد اولیایی، مدیر محترم گروه شریف لک‌زایی، مدیر محترم امور پژوهشی محمود فلاح تشکر و قدردانی کند؛ همچنین شایسته است از رئیس محترم پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی حجت‌الاسلام و المسلمین جناب آقای دکتر نجف لک‌زایی که مساعدت‌های مؤثر ایشان نقشی اساسی در به‌سرانجام رسیدن پژوهش حاضر داشت، تشکر نماید. در پایان از اداره نشر

پژوهشگاه برای آماده‌سازی و چاپ و نشر آن تشکر و قدردانی می‌شود.
این پژوهشکده در راستای حیات و بالندگی خود از انتقادهای و پیشنهادهای
علمی استادان، صاحب‌نظران و پژوهشگران محترم استقبال می‌کند. امید است
این فعالیت‌ها موجبات رشد و پویایی اندیشه سیاسی اسلام را فراهم کند.

دکتر مختار شیخ‌حسینی
مدیر پژوهشکده علوم و اندیشه سیاسی

مقدمه

موضوع امنیت از مقوله‌هایی است که در مکاتب و نظریات گوناگون از نیازهای اولیه و اساسی و مستمر حیات و بقای انسان شناخته شده و نظریاتی با ماهیات مختلف فرهنگی، سیاسی و اجتماعی را به خود جلب کرده است. در اسلام، آموزه‌های دینی همه ابعاد زندگی فردی و جمعی و دنیوی و اخروی انسان را دربر می‌گیرد و آنها را به یکدیگر همپوشانی می‌دهد. امنیت نیز از دسته مقوله‌هایی است که هم در آموزه‌های دینی به ملاحظه نقش آن در حیات و کمال انسان مورد توجه و تأکید قرار گرفته و هم به ملاحظه حقیقت فطری آن به عنوان یک نیاز در همه ابعاد مادی و معنوی و ظاهری و باطنی، نقش خود را در حیات و کمال انسان و در نمودها و مظاهر و روش‌های آن از جمله در سبک زندگی ظاهر کرده و ضرورت خود را در ابعاد فردی و جمعی و در سطوح فرهنگی، سیاسی و اجتماعی نشان داده است. در این صورت با بهره‌گیری از ویژگی یادشده (ارتباط و همپوشانی امنیت با ابعاد دیگر زندگی) می‌توان به آن با عنوان یک نظریه نگریست که دارای مبانی و مرجع و معیار است و تأثیر اساسی بر مفاهیم مرتبط با خود می‌گذارد.

سبک زندگی در معنای نحوه و کیفیت زیستن یک مقوله فرهنگی است و ماهیت اخلاقی و اجتماعی خاصی دارد و هر جامعه و ملتی در درون فرهنگ خود از یک نحوه و کیفیت زیستن در قالب الگوی خاص برخوردار است. با پیروزی

انقلاب اسلامی و استقرار نظام جمهوری اسلامی متناسب با ارزش‌های دینی و ملی و اقتضاهای زمانه، زندگی فرهنگی و سیاسی اجتماعی بر سبک خاصی از زیستن که در چارچوب ارزش‌های اسلامی - ایرانی قابل دفاع است، شکل گرفت و تعاملات و رفتارهای فردی و اجتماعی را سامان بخشید؛ اما با وقوع تغییرات ساختی پیش‌آمده در جهان معاصر مانند رواج مصرف‌گرایی، فرایندهای فردی‌شدن یا اهمیت‌یافتن انتخاب‌های فردی، رشد و گسترش طبقه متوسط یا رهایی نسبی اعضای جامعه از بند ضرورت‌های زندگی و به چالش کشیده‌شدن فراروایت‌ها و با ورود کالاهای فرهنگی غیر دینی و غیر بومی و به دور از الگوی فرهنگ اسلامی - ایرانی و مصرف آنها، جامعه اسلامی ایران در برخورداری از سبک زندگی مبتنی بر ارزش‌های دینی و ملی فاصله گرفت و این امر مشکلاتی را در موضوع سبک زندگی و نوع و کیفیت مصرف کالاهای فرهنگی ایجاد کرد. در سر این مشکلات یکی بر خوردار نبودن اقشاری از جامعه از سبک زندگی و سر دیگر آن وجود تنوعات گسترده از سبک‌های متعدد و مختلف با مبانی متفاوت است و این امر به مصرف بی‌رویه کالاهای فرهنگی بدون برخورداری از یک پشتوانه اعتقادی و مبنایی منجر شده است. مسئله این پژوهش آن است که چگونه می‌توان از نظریه امنیتی در اسلام بهره برد و با پشتوانه آن در مصرف کالاهای فرهنگی، تعادل و توازن ایجاد کرد تا به رواج ناهنجاری‌ها نینجامد و مصرف آنها در چارچوب معقولی از فرهنگ اسلامی و ایرانی قرار گیرد.

نویسنده در صدد است با توجه به این مسئله، تأثیرات متقابل نظریه امنیتی اسلامی با رهیافت فلسفه سیاسی اسلامی را بر سبک زندگی اسلامی در چارچوب تعادل‌بخشی آموزه‌های دینی و فلسفه سیاسی اسلامی به زندگی مدنی بررسی کند. پرسش اصلی که در چارچوب رهیافت تعادل‌بخش اسلام مطرح است، آن است

که نظریه امنیتی اسلام و سبک زندگی چه رابطه تأثیر و تأثری بر یکدیگر دارند؟ پرسش‌های فرعی ذیل این سؤال عبارت‌اند از: امنیت چیست و چه ابعاد و تأثیرات وجودی بر جامعه دارد؟ امنیت اسلامی در رهیافت تعادل‌بخش چیست و چه مؤلفه‌هایی دارد؟ سبک زندگی چیست و چه مؤلفه‌ها و ابعاد وجودی دارد؟ در ادامه سبک زندگی متعادل در اسلام چیست؟ چه مبانی و مؤلفه‌هایی دارد؟ نظریه امنیت تعادل‌بخش در حوزه امنیت چه تأثیراتی بر مؤلفه‌ها و ابعاد وجودی سبک زندگی دارد؟ در یک مطالعه انتقادی از سبک زندگی موجود در جامعه، امنیت تعادل‌بخش چگونه در جامعه به تعادل در مصرف کالاهای فرهنگی می‌انجامد؟ با سبک زندگی اسلامی متعادل، امنیت با ماهیت فرهنگی چه بازتعریفی به خود می‌گیرد؟

بررسی تأثیرگذاری و تأثیرپذیری امنیت و سبک زندگی از دو جهت اهمیت دارد: یکی آنکه امنیت و سبک زندگی هر یک به‌تنهایی می‌توانند در آرامش و آسایش زندگی انسان، نقش مؤثری داشته باشند و علم به نوع تأثیرات امنیت بر سبک زندگی و برعکس به شفاف‌سازی زوایای هر یکی از این مقولات و بهره‌گیری کارآمد از آنها کمک می‌کند. دیگر آنکه علم به کیفیت تأثیرگذاری می‌تواند هم در سیاست‌گذاری‌های فرهنگی مؤثر واقع شود و هم می‌تواند به ارائه راهکارهایی منجر شود که رابطه این دو را در جهت اهداف عالی زندگی مؤثرتر کند.

در راستای ضرورت اسلامی‌سازی سبک زندگی و تحقق آن ضرورت دارد سبک زندگی اسلامی در افق امنیت به‌ویژه امنیت فرهنگی صورت پذیرد تا امکان تحقیقی آن و امکان تحکیم و گسترش آن در میان اقشار جامعه فراهم شود.

در این طرح، نویسنده دو هدف اساسی را دنبال می‌کند: یکی آنکه بررسی شود چه رابطه تأثیر و تأثری میان نظریه امنیت اسلامی در رویکرد تعادل‌بخش آن با سبک زندگی است. دیگری بازتولید نظری امنیت فرهنگی در بستر سبک زندگی

اسلامی است؛ یعنی متناسب با چنین سبکی، امنیت به‌ویژه با ماهیت فرهنگی، بازتعریف شود.

از آنجاکه موضوع سبک زندگی از موضوعاتی جدیدی است که در مطالعات جهان اسلام تازه وارد حوزه پژوهش و نظریه‌پردازی شده است، در ارتباط با موضوع امنیت و سبک زندگی و تأثیرات امنیت بر سبک زندگی و برعکس، فعالیت پژوهشی برجسته‌ای صورت نگرفته است؛ هرچند از امنیت و سبک زندگی به شکل مستقل، تحقیقاتی صورت گرفته و در طول تحقیق از آنها استفاده می‌شود.

پاسخ اجمالی به پرسش اصلی آن است که نظریه امنیت اسلامی در چارچوب اعتدال و تعادل‌بخشی فلسفه سیاسی اسلامی ظرفیت دارد تا ناامنی‌های ناشی از تعارض‌ها و ناسازواری‌های منافع فردی و جمعی و ناشی از تعارض‌های رفتاری و کنش‌های افراطی و تفریطی میان اقشار و گروه‌های مدنی را به تعامل و هماهنگی و همسویی و وحدت مبدل کند. چنین کارکردی هم مانع از بازتاب‌های آنها در قالب سبک‌های زندگی متعارض می‌شود و هم قابلیت دارد به سبک زندگی متعادل مطابق با آموزه‌های دینی اسلامی بینجامد. سبک زندگی خاصی که در فرهنگ اسلامی، حاصل آن استقرار زندگی بر تعادل و توازن فکری و رفتاری و در ادامه تعالی انسان است.

از سویی از اصول و مؤلفه‌های سبک زندگی اسلامی وجود امنیت و محیط امن و همزیستی و تعاملات سالم است؛ از این‌رو از دستاوردها و نتایج آن امنیت در معنای درونی یعنی وجود آرامش درونی و ثبات روحی و امنیت بیرونی در محیط زندگی و تعاملات مدنی است. با ایجاد هماهنگی میان بخش‌های فرهنگی و غیر فرهنگی در جامعه و میان اقشار اجتماعی، چارچوب تعادل‌بخشی اخلاقی و مدنی قابلیت دارد تنافر و تخریب‌ها و تضادها را که استعداد شکل‌گیری انواع

سبک‌های متعارض و ناهمگن را دارند، به تألیف قلوب و همدلی و هماهنگی و همسویی منافع و سبک واحد مبدل کند؛ چنان‌که اگر امنیت فرهنگی کیفیت زندگی و شادکامی و نشاط روحی را تضمین می‌کند، از طریق پرورش و گسترش الگوهای اعتقادی و ارزشی و رفتاری در قالب سبک زندگی خاص صورت می‌پذیرد. از این رو ادعا می‌شود امنیت و وجود محیط امن و به دور از نابرابری، ظلم و تبعیض و به دور از تهدیدات در ابعاد سیاسی، اجتماعی و فرهنگی بر سبک زندگی، تأثیرات مستقیم و غیر مستقیم داشته و موجب پیدایش یا اصلاح سبک زندگی خاص و استقرار آن در فرد و جامعه می‌شود تا مناسبات فرد و جامعه در دامن آن به تعادل برسند و متقابلاً سبک زندگی متعادل (با تعادل میان مناسبات فرد و جمع و میان بخش‌های فرهنگی، سیاسی و اقتصادی) محیط امن و امنیت ایمانی و امنیت در ابعاد فردی و جمعی و در بخش‌های گوناگون را فراهم می‌کند.

این اثر در یک مقدمه، چهار فصل و یک نتیجه‌گیری تنظیم و تدوین می‌شود: در فصل اول تحت عنوان مفاهیم و کلیات مفاهیم امنیت و سبک زندگی و مفروضات و چارچوب نظری عرضه می‌شود. در فصل دوم از نظریه امنیت متعادل و مؤلفه‌های آن از قبیل مبانی و معیارها بحث می‌شود. فصل سوم چستی سبک زندگی و ابعاد و لوازمات وجودی آن و نیز تأثیرات آن بر امنیت متعادل را به بحث می‌گذارد. در فصل چهارم به تأثیرات امنیت متعادل بر سبک زندگی و بر مصرف کالاهای فرهنگی می‌پردازد. در پایان جمع‌بندی محتوایی فصول و نتیجه‌نهایی عرضه می‌شود.

فصل اول

مفاهیم و کلیات

۱. معنا و مفهوم امنیت

امنیت در مفردات راغب اصفهانی و در بعضی کتب لغت از ریشه «امن» مقابل «خوف و ترس» به معنای نبود خوف و هراس و به معنای وجود ایمنی و آسودگی^۱ آمده است. ^۲ راغب گوید اصل در امنیت، اطمینان روحی و نبود ترس است: «اصل الامن طمانینه النفس و زوال الخوف».^۳ از همین رو ثقه و اعتماد مقابل شک و تردید قرار می‌گیرد. در این صورت امنیت نه تنها به معنای سلبی یعنی نبود خوف و هراس است، بلکه در معنای ایجابی، وجود وضعی از ثبات و آرامش را نیز در بر دارد و در برابر آن واژگانی چون خوف، رعب و حزن است که در همگی، ناآرامی و مراتبی از آن وجود دارد. از مشتقات آن، اطمینان داشتن و ایمان آوردن، سلام^۴ و سلامتی،

۱. سیدمحمد مرتضی الحسنی الزبیدی الحنفی؛ تاج العروس من جواهر القاموس؛ ج ۱۸، ص ۲۳. محمد

معین؛ فرهنگ فارسی؛ ج ۱، ص ۳۵۴.

۲. راغب اصفهانی؛ مفردات الفاظ القرآن؛ ص ۹۰.

۳. همان.

۴. علامه طباطبایی در تفسیر قرآن، ذیل آیه ۲۵ سوره یونس، معنای امنیت و سلام را نزدیک به هم دانسته

که هر دو رهایی از آفت‌های ظاهری و باطنی در همه شقوق را تداعی می‌کنند.

آرامش، سکینه و صلح است و در مجموع امنیت به عنوان یک امر وجودی در موضوع و متعلق خود، حالت و کیفیتی را ایجاد می‌کند که در آن گزندها، خطرها و آسیب‌ها راه ندارند یا اگر راه دارند، تهدیدکننده نباشند و در مقابل مراتبی از سلامتی و آرامش و صلح و دوستی و ایمنی از یکدیگر به ارمغان آورد.

در عصر جدید و با ورود به قرن بیست و یکم با حاکم شدن گفتمان نرم بر نظام‌های سیاسی و بر محیط امنیتی جوامع و نظام جهانی، ماهیت مفاهیمی چون تهدید و امنیت و نحوه ارتباط میان آنها در حال دگرگونی است و منابع تأمین‌کننده‌ای از امنیت همچون مشارکت، اعتماد و وفاداری مردم به دولت و نظام که در گفتمان نرم تعریف می‌شوند و حاصل آن ایجاد مراتب آرامش و اطمینان و ثبات است، نقش اساسی یافته‌اند و توانمندی‌های برتر نظامی و اقتصادی در افزایش ضریب تدافعی (امنیت نرم) و توانشی (قدرت نرم) در مقابله با تهدیدات نرم، کارآمدی لازم را از دست داده‌اند. آرنولد و لفرز در فهم نرم‌افزارانه از مفهوم امنیت، افزون بر توجه به بعد امنیت سخت و ظاهری به بعد نرم آن توجه دارد: «امنیت در معنای عینی، فقدان تهدید در برابر ارزش‌های کسب‌شده را مشخص می‌کند و در معنای ذهنی، فقدان ترس و وحشت از حمله علیه ارزش‌ها را تعیین می‌کند».^۱ از این رو در گفتمان سخت‌افزاری، امنیت سخت با تکیه بر گفتمان سلبی به معنای نوعی اطمینان و احساس ایمن بودن از خطرات و تهدیدات عینی و ادراکی است و امنیت نرم افزون بر ایمنی از خطرات و تهدیدات به معنای وجود تعادل بین خواسته‌ها و داشته‌هاست و نیز اگر تهدید سخت به معنای ترس از به مخاطره افتادن اوضاع امن‌کنونی افراد جامعه و نظام سیاسی است، تهدید نرم به

۱. مجموعه نویسندگان؛ گزیده مقالات سیاسی - امنیتی؛ ج ۱، ص ۳۱۹.